

ФІНАНСУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Ключові, для сучасної України глобалізаційні, виклики призводять до посилення диференціації регіонів за рівнями сталого розвитку. У статті зосереджено увагу на досліджені суті фінансування економічної складової сталого розвитку регіонів України. Обґрунтовано продемонстровано систему показників діагностики конвергентивно - дивергентивних процесів сталого розвитку регіонів та регіональні диспропорції у фінансуванні. Відповідно для розвитку регіону має стати пошук зовнішніх джерел забезпечення економічного розвитку, тому що від інтенсивності й ефективності інвестиційних процесів, певним чином залежить якісний рівень економічних, соціальних і політичних перетворень в Україні.

Висвітлено основні аспекти фінансового забезпечення економічної сфери сталого розвитку регіонів України. Також, у межах аналітичного дослідження, автором намічені основні стратегічні кроки для вирішення проблеми не ефективного використання фінансових ресурсів спрямованих у економічну сферу.

Ключові слова: конвергентивно-дивергентивні процеси, сталий розвиток регіону, фінансове забезпечення, фінансові ресурси регіону, державний бюджет, дотації, субвенції.

Ропотан Ірина

ФИНАНСИРОВАНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СОСТАВНОЙ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ УКРАИНЫ

Ключевые, для современной Украины глобализационные, вызовы приводят к усилению дифференциации регионов по уровням устойчивого развития. В статье сосредоточено внимание на исследовании сущности финансирования экономической составляющей устойчивого развития регионов Украины. Обосновано продемонстрировано систему показателей диагностики конвергентивно - дивергентивных процессов устойчивого развития регионов и региональные диспропорции в финансировании. Соответственно для развития региона должен стать поиск внешних источников обеспечения экономического развития, так как от интенсивности и эффективности инвестиционных процессов, определенным образом, зависит качественный уровень экономических, социальных и политических преобразований в Украине.

Освещены основные аспекты финансового обеспечения экономической сферы устойчивого развития регионов Украины. Также, в рамках аналитического исследования, автором намечены основные стратегические шаги для решения проблемы неэффективного использования финансовых ресурсов направленных в экономическую сферу.

Ключевые слова: конвергентивно-дивергентивни процессы, устойчивое развитие регион, финансовое обеспечение, финансовые ресурсы региона, государственный бюджет, дотации, субвенции.

Ропотан Ірина

FINANCING OF COMPOSITE ECONOMIC SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE REGIONS OF UKRAINE

The key to modern Ukraine globalization, challenges lead to increased differentiation of regions in terms of sustainable development. The article focuses on a study of the essence of the economic component of financing sustainable development of the regions of Ukraine. Reasonably demonstrated scorecard diagnostics konvergetivno - divergetivnih processes sustainable regional development and regional disparities in funding. Accordingly, for the development of the region should be to find external sources of economic development, as the intensity and efficiency of investment processes in a certain way depends on the quality level of economic, social and political reforms in Ukraine.

The basic aspects of the financial providing of social sphere of steady development of regions of Ukraine are reflected. Also, within the limits of analytical research, an author is set basic strategic steps for the decision of problem of the not effective use of financial resources.

Keywords: konvergetivno-divergetivni processes, sustainable development region, financial support, financial resources of the region, the state budget, grants, subventions.

Постановка проблеми. Регіональна диференціація соціально-економічних процесів в Україні зумовлює потребу дослідження сутності та причин неоднорідності території країни в першу чергу у спроможності акумулювати фінансові ресурси для забезпечення сталого довгострокового розвитку. Під сталим розвитком при цьому будемо розуміти збалансований у

соціальному, економічному та екологічному аспектах розвитку, який дозволяє у довгостроковій перспективі забезпечити високий рівень якості життя теперішніх та майбутніх поколінь.

Фінансування економічної складової сталого розвитку є одним з пріоритетних напрямів, адже саме від рівня розвитку економіки держава забезпечує функціонування сучасного суспільства, генеруючи йому блага. Розвиток ринкової економіки, реалізація інвестиційно-інноваційної моделі функціонування українського суспільства та орієнтація на євроінтеграцію можуть бути забезпечені лише високим рівнем економічного розвитку, який у свою чергу не можливий без достатнього рівня фінансування.

Аналіз останніх досліджень. Фінансування економічної складової розвитку регіонів країни є об'єктом дослідження таких іноземних науковців, як Г.Пагенкопф (H. Pagenkopf), Д.Попіц (J. Popitz), Д.Мартінез-Везгез (J. Martinez-Vazquez), Д.Боекс (J. Boex), Р.Бахл (R. Bahl), В.Оейтс (W. Oates) та інших. Також цій проблематиці присвячені наукові праці таких українських, російських і білоруських вчених, як О.Андронов, Н.Балдич, В.Бодров, М.Бутко, О.Василик, В.Геєць, З.Герасимчук, Б.Даниплишин, О.Заброцька, Н.Зубаревич, М.Карлін, Б.Карпінський, Т.Клебанова, О.Кожемяченко, П.Круш, Ю.Криворотько, І.Луїна, В.Лексін, С.Львовчкін, О.Мозенков, О.Морозова, Т.Найдьонова, М.Нарзіков, А.Павленко, Ю.Петленко, О.Пенюгалова, М.Полозков, О.Рожко, І.Соломко, О.Тішутіна, Т.Черняєва, О.Швецов, Ю.Яценко та багато інших. Основний акцент у своїх дослідженнях науковці роблять на дослідженні методики та аналізі рівнів конвергентного, чи дивергентного розвитку регіонів країни на основі статистичних даних та типології регіонів за рівнем конвергенції.

Метою статті є дослідження економічної сутності, ролі і значення фінансування економічної складової сталого розвитку регіонів країни, встановити умови та інструменти її забезпечення.

Виклад основного матеріалу дослідження. У процесі діагностики фінансового забезпечення економічної складової сталого розвитку не будемо обмежувати його лише бюджетними коштами та ресурсами приватного бізнесу і населення. Також до їх переліку віднесено кредитні, інвестиційні ресурси у т.ч. активи інститутів спільного інвестування тощо. Аналіз показників діагностики конвергентивно-дивергентивних процесів фінансового забезпечення економічної сфери сталого розвитку регіонів у 2012 році довів, що бюджетне забезпечення є дієвим інструментом макроекономічного зростання території. Тобто чистий вклад бюджетної політики в економічне зростання визначається тим, що держава вносить через бюджет додаткові можливості для розвитку економіки чи, навпаки, забирає їх... Ефективна бюджетна політика разом з іншими напрямками макроекономічної політики є важливим чинником, що впливає не лише на темпи, а й на якість економічного розвитку[1, с. 79] Однак диференціація між регіонами за середнім рівнем доходів бюджетів місцевих бюджетів у розрахунку на одну особу наявного населення без міжбюджетних трансфертів лишається значною (4,004 рази). У розрізі регіонів України в розрахунку на одну особу обсяги доходів, що надійшли до місцевих бюджетів у 2012 році, характеризуються значними відмінностями (рис. 1), а саме: найбільші показники зареєстровано у м. Києві (4378,6 грн. на одного мешканця, що на 13,0 % більше рівня 2011р, однак менше на 17,5 % рівня 2010 р.), у м. Севастополі (3105,9 грн.) та у Дніпропетровській обл. (2949,8 грн.). Найменші показники – у Закарпатській (1093,6 грн.), Тернопільській (1172,5 грн.), Чернівецькій (1284,9 грн) та Волинській (1348,0 грн.) областях.

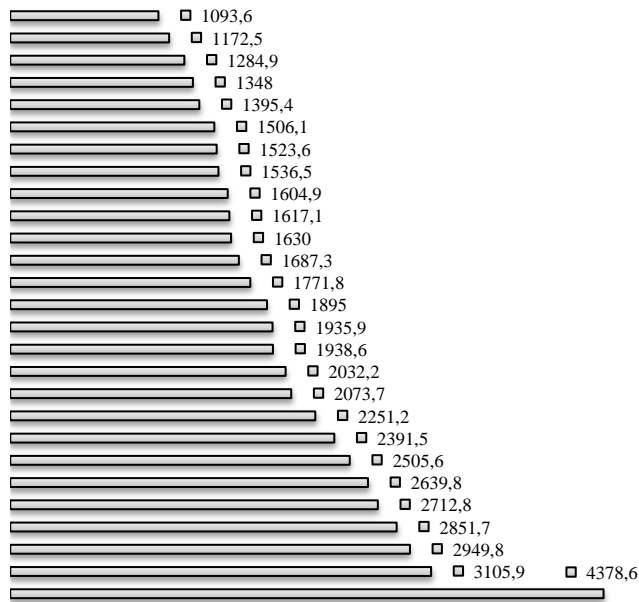

Рис.1 Середній рівень доходів місцевих бюджетів у розрахунку на одну особу наявного населення (без міжбюджетних трансфертів) у 2012 р.

У середньому по Україні обсяг доходів місцевих бюджетів склав 2211,2 грн. на одну особу, що на 16,6 % більше, ніж за 2011 рік. За останні десять років середньорічний приріст середнього рівня доходів у розрахунку на одну особу наявного населення (без міжбюджетних трансфертів) становив 1,19 рази. У розрізі адміністративно-територіальних утворень спостерігається нерівномірність розподілу і щодо середнього рівня видатків бюджетів місцевих бюджетів у розрахунку на одну особу наявного населення (без міжбюджетних трансфертів) (рис. 2).

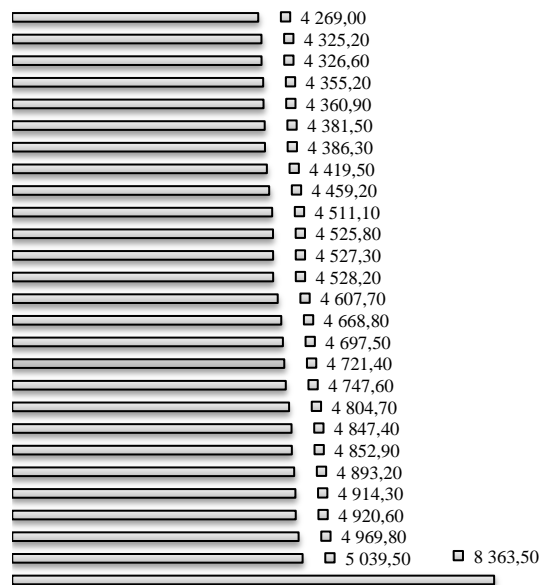

Рис.2 Середній рівень видатків місцевих бюджетів у розрахунку на одну особу наявного населення (без міжбюджетних трансфертів) у 2012 р.

Найбільші обсяги видатків місцевих бюджетів у 2012 році зафіксовано у м. Києві – 8363,5 грн. на одну особу (проте це більше за аналогічний показник 2011 року на 60,4%) та Волинська область (5039,5 грн.), а найменші – у Львівській, Харківській та Луганській областях: відповідно, 4269,0 грн., 4325,2 грн. та 4326,6 грн. на одну особу. Відмітимо, що у 2010 році м. Київ був єдиним регіоном, де власні доходи перевищували видатки. Однак вже у 2011/2012 роках не було відмічено жодного регіону, який би ефективно провадив бюджетну політику на місцевому рівні. Неоднозначна ситуація спостерігається і у Волинській області – при наповненості бюджету на

1348,0 грн, видаткова частина становить 5039,5 грн (у розрахунку на одного мешканця). Рівень диференціації при цьому складає 3,739 рази. Наведені факти є свідченням неефективної трансфертної політики.

Про неефективність трансфертної політики свідчить і той факт, що у 2012 році дотація вирівнювання профінансована в повному обсязі у сумі 51,6 млрд. гривень. Проти 2011 року її обсяг було збільшено на 8,0 млрд. грн., або на 18,4 відсотка. Крім того, місцеві бюджети у 2012 році отримали у повному обсязі додаткові дотації в загальній сумі 9,0 млрд. грн., з яких дотація на вирівнювання фінансової забезпеченості дорівнювала 4,5 млрд. грн., що у 1,9 раза більше ніж у 2011 році. Для вирішення питань соціально-економічного розвитку у 2012 році з Державного бюджету України було профінансовано субвенцію на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій у сумі 2,6 млрд. гривень.

Найвагоміша частка дотацій та субвенцій з Державного бюджету спрямовується за статтями «заходи щодо соціально-економічного розвитку окремих територій», та «фінансування медицини та закладів охорони здоров'я» (рис. 3).

Рис. 3. Дотації та субвенції з Державного бюджету України обласним бюджетам на 2012 рік

Так, на «реформування системи охорони здоров'я» та «придбання медичного автотранспорту та обладнання» Львівська, Закарпатська, Волинська та Івано-Франківська області не отримали державної фінансової підтримки. В Донецьку область за цими двома статтями перераховано 183 млн. грн. Дніпропетровщина на медицину отримала 82 млн. грн.. Окрім обласних бюджетів, дотації були спрямовані в конкретні населені пункти. Наприклад, місто Львів, в якому 4 округи та 750 тисяч жителів, за півроку додатково отримав 200 тисяч гривень. Тоді як кожен населений пункт 54 округу Донецької області був профінансований на десятки мільйонів: Харцизьк – 85,9 млн. грн, Шахтарськ – 25,8 млн. грн, Шахтарський район – 43,5 млн. грн.

На виконання Національного плану дій щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» з метою впровадження нової регіональної політики, яка б усувала диспропорції та сприяла формуванню бази для динамічного розвитку всіх регіонів, у 2012 році вперше було передбачено створення державного фонду регіонального розвитку, кошти якого в обсязі 1,0 млрд. грн. були спрямовані на реалізацію програм і заходів соціально-економічного розвитку регіонів[2].

Разом з тим зростання розміру дотації вирівнювання дещо зменшила диспропорції між середніми рівнями доходів та видатків місцевих бюджетів у розрахунку на одну особу наявного населення (з врахуванням міжбюджетних трансфертів) у 2012 році, диференціація склала 1,704 та 1,952 рази відповідно.

Аналізуючи фінансові результати 1% прибуткових (збиткових) підприємств промисловості відмічається тенденція до забезпечення високих показників результативності у Дніпропетровській (331,5 млн. грн), Донецькій (150,4 млн. грн), областях та м. Києві (272,2 млн. грн). Найгіршими ці показники є Тернопільській (3,9млн.грн), у Рівненській (4,9млн.грн), Закарпатській (4,9млн.грн), Чернівецькій (5,4млн.грн) областях та м. Севастополь (5,9 млн. грн.). Досить результативно

працюють підприємства зайняті фінансовою діяльністю (де фінансові результати 1% прибуткових підприємств у м. Києві у 2012 році склали 688,7млн.грн; Київській обл. – 54,0млн.грн; Дніпропетровській обл. – 46,2 млн. грн) та підприємств торгівлі, ремонту автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку (де фінансові результати 1% прибуткових підприємств у м. Києві у 2012 році склали 358,5млн.грн; Донецькій обл. – 102,0 млн. грн). Підприємства інших видів економічної діяльності вирізнялися дещо меншими значеннями фінансових результатів.

Можна констатувати, що вкрай низький рівень фінансування економіки регіону спонукав до того, що останніми роками вітчизняна економіка пробуває на межі збитковості. Причиною цих негативних тенденцій є застаріле обладнання на підприємствах, небажання компаній-монополістів інвестувати кошти у модернізацію та відсутність здорової конкуренції. Так у рейтингу Міжнародної організації праці Україна за рівнем продуктивності знаходиться на 88 місці із 121 можливих. Окремі її сфери є хронічно збитковими, насамперед мова іде про підприємства у таких галузях як мистецтво, спорт, розваги та відпочинок (57,4%), тимчасове розміщення і організація харчування (52%), будівництво (48,3%), транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність (48,2%) [3].

Оцінюючи в цілому, рентабельність вітчизняних підприємств, зауважимо наступне, що нерентабельними у 2012 р. були лише підприємства Луганської та Рівненської областей, де рівень збитковості склав 2,8 %; 1,5 %; відповідно. Решту регіонів України можна віднести до таких у яких створені належні умови для забезпечення належного рівня рентабельності. Заразом до найрентабельніших можна віднести підприємства Кіровоградської області, де рівень рентабельності у 2012 році склав 11,5 %; Сумської області – 11,2 %; Полтавської області – 10,7 %; Хмельницької області – 10,2 %; Миколаївської області – 10 %.

Досліджуючи обсяг інвестицій в основний капітал за видами економічної діяльності, слід зауважити, що у 2012 р. найбільше їх було акумульовано у промисловість (35,1 %; $\uparrow^{\max}$ Луганська, $\downarrow^{\min}$ Чернівецька, $\Delta 8,645$ рази); значно менше в підприємства транспорту та зв'язку (13,5% $\uparrow^{\max}$ Харківська, $\downarrow^{\min}$ Запорізька, $\Delta 44,125$ рази); будівництво (12,7 % $\uparrow^{\max}$ Чернівецька, $\downarrow^{\min}$ Дніпропетровська, $\Delta 14,682$ рази); операції із нерухомим майном, інжиніринг (12,3% $\uparrow^{\max}$ Львівська, $\downarrow^{\min}$ Миколаївська, $\Delta 14,000$ раз); торгівлю, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку (8,5 % $\uparrow^{\max}$ Київська, $\downarrow^{\min}$ АР Крим, $\Delta 15,308$ рази); сільське господарство, мисливство, лісове господарство, де питома вага склала (6,6% $\uparrow^{\max}$ Чернігівська, $\downarrow^{\min}$ м. Севастополь, $\Delta 38,111$ рази); фінансову діяльність (2,4 % $\uparrow^{\max}$ Харківська, $\downarrow^{\min}$ АР Крим, Волинська, Житомирська, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Миколаївська, Рівненська, Сумська, Хмельницька, Черкаська, $\Delta 6,8/0,0$); готелів та ресторанів (1,0 % $\uparrow^{\max}$ АР Крим, $\downarrow^{\min}$ Волинська, Полтавська, Сумська, Хмельницька, $\Delta 29,000$ раз).

В адміністративно-територіальному аспекті спостерігались значні розміри інвестування у промисловість Луганської (65,7 % від загального обсягу інвестицій у основний капітал), Запорізької (64,0 %) області, АР Крим (62,5%). Рівночасно, найменший обсяг інвестування у промисловість зафіксовано у Чернівецькій (7,6 % від загального обсягу інвестицій у основний капітал), Тернопільській – 14,7% областях, м. Києва – 19,7%. Значні обсяги інвестування підприємства транспорту та зв'язку є у Харківській (38,5 %), Одеській (23,9 %) областях м. Києві (21,4 %). Найліпші перспективи щодо розвитку будівельної галузі мали такі регіони держави як Чернівецька (64,6 %), Закарпатська (46,9 %), області та м. Севастополь (40,3 %).

Значні обсяги інвестування у нерухомість зафіксовані у Львівській обл. (26,6 %), м. Києві (20,7 %), Кіровоградській обл. (20,2 %); у торгівлю, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку у Харківській (35,3 %), Одеській (23,9 %) областях та м. Києві (21,4 %).

Чернігівська (34,3 %), Хмельницька (33,3 %), Кіровоградська (28,2 %), Черкаська (27,6 %), Херсонська (27,4 %), Вінницька (24,9 %), Тернопільська (21,3 %) області відносяться до агропромислових регіонів, про що свідчить вагома частка інвестицій в розвиток сільського господарства, мисливства та лісового господарства у загальній структурі інвестицій в основний капітал.

Менш пріоритетними для інвесторів у 2012 році були посередницькі сектори економіки зі швидким обігом капіталу, так у фінансову діяльність від загального обсягу інвестицій у основний капітал надійшло лише 2,4 %. Найбільш охоче інвестувалися кошти за цим видом економічної діяльності у підприємства м. Києва – 6,8 %, Дніпропетровської – 4,8 % та Одеської – 1 % області. Розвиток туристичної галузі напряму залежить від інвестицій в основний капітал готелів та ресторанів. Оскільки реалізація структурної перебудови індустрії туризму вимагає суттєвого збільшення обсягу інвестицій у розвиток матеріально-технічної бази готельного господарства для забезпечення комфортабельного розміщення і обслуговування гостей. Наразі частка інвестиції в

основний капітал готелів та ресторанів(% до загального обсягу інвестицій по регіонах) лишається найменшою – 1,0 %. Найбільші інвестиційні потоки зосереджені у АР Крим – 2,9 %; м. Севастополі – 2,6 %; Івано-Франківській – 1,6 % та Львівській – 1,4 % областях; м. Києві – 1,4 %. Зниження експлуатаційних показників, недорозвинення інформаційного середовища бізнесу та недостатні правові гарантії стримують інвесторів в акумулюванні інвестицій на вітчизняному ринку готельних послуг. На процес залучення інвестиційних ресурсів чинять негативний вплив періодичні зміни у законодавчо-нормативній базі, відсутність надійних гарантій захисту капіталу для іноземних інвесторів, занадто високий рівень ставок оподаткування і ступінь ризику [4].

Формуванню позитивного інвестиційного клімату в Україні заважають наявність адміністративних аспектів регулювання інвестиційної діяльності, недосконала законодавча база, політична нестабільність у країні та низький рівень захищеності інвесторів. Вирішення саме цих питань сприятиме істотному поліпшенню інвестиційного клімату в Україні та збільшенню обсягів інвестицій в її економіку [5].

Забезпечуючи ефективність процесу використання інвестицій кожна адміністративно-територіальна одиниця держави зможе вийти на якісно новий рівень економічного розвитку через формування нових робочих місць та підвищення зайнятості населення, стимулювання відтворювальних процесів в економіці, і таким чином сприяти зменшенню диспропорцій у регіональному розвитку України.

Вивчаючи кредитні ресурси як джерело фінансового забезпечення економічного розвитку відмітимо наступне. Найбільші обсяги кредитних ресурсів були спрямовані у торгівлю, ремонт автомобілів, побутових виробів та особистого вжитку (36,5% від загального обсягу наданих кредитів по регіонах), переробну промисловість (20,0%), операції із нерухомим майном (17,5%). Решта видів економічної діяльності кредитувались не суттєвими обсягами: кредити у сільське господарство, мисливство, лісове господарство склали 6,3 % від загального обсягу наданих кредитів по регіонах; рибальство, рибицтво – 0,06 %; добувна промисловість – 2,7 %; виробництво та розподілення електроенергії – 3,4 %; будівельну сферу – 6,6%; готельне та ресторанне господарство – 0,8%; транспорт та зв'язок – 4,5%.

Сталістю зростання активів характеризується ринок інститутів спільного інвестування (ІСІ). Зазначимо, що за рахунок збільшення кількості венчурних фондів сукупні чисті активи усіх ІСІ за 2012 рік прискорили зростання і склали 139 261 млн. грн.

У 2012 році щомісяця тривав відтік капіталу з відкритих ІСІ, це призвело до того, що річний сукупний показник перевершив минулорічний результат більш ніж удвічі (54.0 млн. грн.). На ринку управління активами недержавних пенсійних фондів у 2012 році спостерігалися як тенденції росту, так і спаду. Вартість активів недержавних пенсійних фондів (НПФ) в управлінні, зросла. Водночас, чисельність НПФ в управлінні компаній продовжувала зменшуватися. Ринок управління активами страхових компаній, який вперше почав суттєво зростати у 2011 році, у 2012-му продовжив цю тенденцію. Так активи страхових компаній в управлінні у 2012-му також демонстрували ріст – до 60,7 млн. грн. [6].

Розподіл регіонів України за вартістю активів в управлінні представлений на рис. 4.

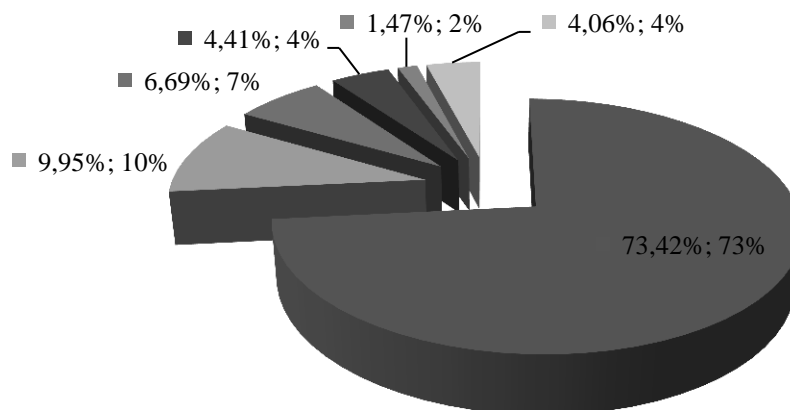

Рис. 4. Розподіл регіонів України за вартістю активів в управлінні

Київська область та м. Київ лідирують за вартістю активів в управлінні. У їх управлінні перебувають 73,4 % від вартості усіх активів в управлінні. Решта регіонів відзначилися значно меншими показниками Дніпропетровська (9,95 %), Донецька (6,69 %), Харківська (4,41 %), Одеська (1,47 %) області та ін. (4,06 %).

Рейтинг регіонів за рівнем фінансового забезпечення економічної сфери сталого розвитку регіонів України у 2012 р. поданий на рисунку 5.

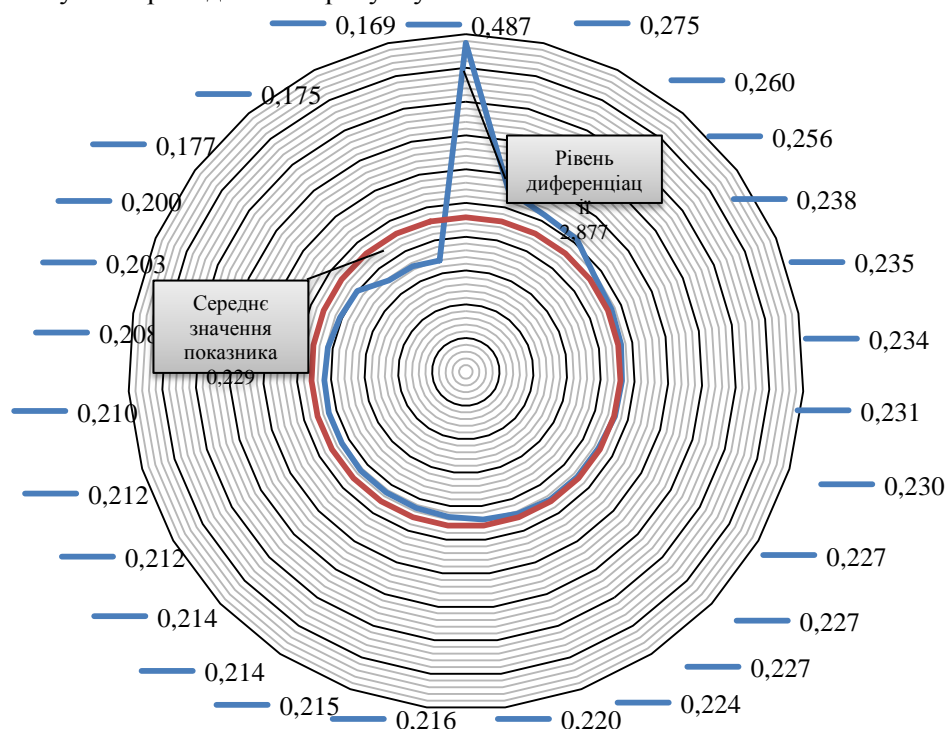

Рис. 5. Рейтинг регіонів за рівнем фінансового забезпечення економічної сфери сталого розвитку регіонів України у 2012 р.

Беззаперечними лідерами за обсягами фінансового забезпечення економічної сфери сталого розвитку регіонів України у 2012 р. були м. Київ та Севастополь, Київська, Донецька області, де обсяг фінансових потоків більше ніж у три рази перевищували значення показника у Запорізькій області. Низький рівень фінансового забезпечення економічної складової сталого розвитку притаманний також Луганській, Івано-Франківській, Житомирській, Вінницькій областям.

Висновки. Підсумовуючи, зауважимо, що у сучасний період з притаманним йому поглибленням процесів глобалізації й інтеграції світової економіки, пріоритетним напрямом фінансового забезпечення сталого розвитку регіону має стати пошук зовнішніх джерел забезпечення економічного розвитку. Оскільки саме від інтенсивності й ефективності інвестиційних процесів, певним чином залежить якісний рівень економічних, соціальних і політичних перетворень в Україні.

Література

1. Глазьев С. Политика социальной справедливости и экономического роста / С.Глазьев // Российский экономический журнал. – 2005. - №11/12. – С. 79
2. Інформація Міністерства фінансів України щодо виконання Державного бюджету України за 2012 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=368091&cat_id=368090
3. Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/news/2013/08/23/391361/>
4. Виноградська А.М. Комерційне підприємництво: сучасний стан, стратегії розвитку: Монографія. - Київ: Центр навчальної літератури, 2004. - 807 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://info-library.com/content/1175_Investiciina_politika_goteliv.html
5. Степанова В.О. Інвестиції в основний капітал та їх вплив на економіку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum%20/vbumb/2009_2/21.pdf

6. УАІБ: Аналітичний огляд ринку управління активами у 2012 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.uaib.com.ua/analituaib/publ_ici_quart/182563.html

1. Glaz`yev S. Poly`ty`ka socy`al`noj spravedly`vosty` y` ekonomy`cheskogo rosta / S. Glaz`ev // Rossy`jsky`j ekonomy`chesky`j zhurnal. – 2005. - #11/12. – S. 79

2. Informaciya Ministerstva finansiv Ukrayiny` shhodo vy`konannya Derzhavnogo byudzhetu Ukrayiny` za 2012 rik [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=368091&cat_id=368090

3. Rezhy`m dostupu: <http://www.epravda.com.ua/news/2013/08/23/391361/>

4. Vy`nograd`s`ka A.M. Komercijne pidpny`emny`cztvo: suchasny`j stan, strategiyi rozvy`tku: Monografiya. - Ky`yiv: Centr navchal`noyi literatury`, 2004. - 807 s. [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: http://info-library.com/content/1175_Investiciina_politika_goteliv.html

5. Stepanova V.O. Investy`ciyi v osnovny`j kapital ta yix vply`v na ekonomiku Ukrayiny` [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum%20/vbumb/2009_2/21.pdf

6. УАІБ: Аналітичний огляд ринку управління акту`вamu` у 2012 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uaib.com.ua/analituaib/publ_ici_quart/182563.html

Рецензент Кублік В.К., д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку Одеського національного економічного університету.

18.02.2014

УДК 336.2:334.012.4

Слатвінська Марина

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ СИСТЕМ ОПОДАТКУВАННЯ

У статті розглянуто різноманітні підходи щодо критеріїв оцінювання системи оподаткування. На підставі проведеного аналізу, розроблено і запропоновано оцінювання ефективності функціонування альтернативних систем оподаткування здійснювати за допомогою критеріїв фіскальної та соціально-економічної ефективності з урахуванням таких показників як: кількість найманих працівників, обсяг реалізованої продукції, сума сплачених податків, кількість суб'єктів малого підприємництва, які знаходяться на цій системі оподаткування у порівнянні з аналогічними показниками діяльності суб'єктів, які працюють за загальною системою оподаткування. Крім того, поряд з методом теоретичного порівняння переваг та недоліків альтернативних систем з загальною системою оподаткування, запропоновано проводити оцінювання за допомогою розроблених показників: коефіцієнту випередження зайнятості; коефіцієнту випередження обсягів реалізації; коефіцієнту випередження кількості підприємств та інших.

Ключові слова: податок, альтернативні системи оподаткування, критерій, ефективність, оцінювання, функціонування.

Слатвинская Марина

КРИТЕРИИ ОЦЕНКИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ АЛЬТЕРНАТИВНЫХ СИСТЕМ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ

В статье рассмотрены различные подходы относительно критериев оценки системы налогообложения. На основании проведенного анализа, разработано и предложено осуществлять оценку эффективности функционирования альтернативных систем налогообложения при помощи критериев фискальной и социально-экономической эффективности с учетом таких показателей как: количество наемных работников, объем реализованной продукции, сумма уплаченных налогов, количество субъектов малого предпринимательства, которые находятся на этой системе налогообложения в сравнении с аналогичными показателями деятельности субъектов, которые работают по общей системе налогообложения. Кроме того, наряду с методом теоретического сравнения преимуществ и недостатков альтернативных систем с общей системой налогообложения, предложено проводить оценку при помощи разработанных показателей: коэффициента опережения занятости; коэффициента опережения объемов реализации; коэффициента опережения количества предприятий и другие.

Ключевые слова: налог, альтернативные системы налогообложения, критерий эффективности, оценки, функционирования.